

Sygn. akt V CZ 69/16

POSTANOWIENIE

Dnia 27 października 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Teresa Bielska-Sobkowicz (przewodniczący,
sprawozdawca)

SSN Katarzyna Tyczka-Rote

SSN Kazimierz Zawada

w sprawie z powództwa C. Sp. z o.o. w L.
przeciwko Narodowemu Funduszowi Zdrowia w Warszawie
o zobowiązanie do złożenia oświadczenia woli oraz o odszkodowanie,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym
w Izbie Cywilnej w dniu 27 października 2016 r.,
zażalenia strony powodowej na postanowienie Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 13 lipca 2016 r., sygn. akt I ACa .../15,

uchyla zaskarżone postanowienie.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w [...] postanowieniem z dnia 13 lipca 2016 r. odrzucił skargę kasacyjną powódki C. sp. z o.o. z siedzibą w L. od wyroku tego Sądu z dnia 17 lutego 2016 r.

Sąd ten postanowieniem z dnia 22 czerwca 2016 r. zwolnił powódkę od kosztów sądowych w części, tj. od opłaty od skargi kasacyjnej ponad 20.000 zł, oddalając dalej idący wniosek. Sąd Apelacyjny uznał, że sytuacja majątkowa spółki, która w toku postępowania poprzedzającego wydanie wyroku była zwolniona od opłat sądowych przekraczających 10 000 zł, jest nadal trudna, jednak nie zmieniła się w sposób znaczący. Wskazał ponadto, że spółka funkcjonująca w obrocie gospodarczym powinna być przygotowana do przynajmniej częściowego pokrycia kosztów związanych z prowadzeniem postępowania przed sądem.

Wobec tego, że skarga kasacyjna została wniesiona przez pełnomocnika zawodowego, termin do uiszczenia opłaty 20 000 zł rozpoczął bieg w dniu doręczenia postanowienia oddalającego wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych w dalszej części. Opłata nie została uiszczona, zatem skarga kasacyjna została odrzucona jako nieopłacona.

Powódka w zażaleniu zarzuciła naruszenie art. 101 ust. 1 i art. 103 u.k.s.c. w związku z art. 398⁶ § 2 k.p.c. przez błędne przyjęcie, że ma dostateczne środki, aby ponieść koszty sądowe w wysokości 20.000 zł, a także naruszenie art. 45 ust. 1 oraz art. 77 ust. 2 w zw. z art. 2 Konstytucji RP i art. 6 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wartości, przez pozbawienie prawa do sądu wobec odmowy zwolnienia od kosztów sądowych w całości, co w istocie zamyka jej drogę do ochrony jej słusznych praw.

Wskazując na powyższe zarzuty i jednocześnie powołując się na art. 380 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ k.p.c., wniosła o dokonanie kontroli postanowienia w przedmiocie zwolnienia strony powodowej od kosztów sądowych w części przekraczającej 20 000 zł oraz o uchylenie postanowienia o odrzuceniu skargi kasacyjnej. Skarżąca w zażaleniu powołała nowe dowody na okoliczność braku dostatecznych środków, aby ponieść koszty sądowe w postaci opłaty sądowej od skargi kasacyjnej w wysokości powyżej 20.000 zł. Dowody te uzyskała już

po wniesieniu skargi kasacyjnej, zatem nie mogły być jej znane w chwili złożenia zawartego w tej skardze wniosku o zwolnienie od kosztów.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 103 u.k.s.c., sąd może przyznać zwolnienie od kosztów sądowych osobie prawnej lub jednostce organizacyjnej niebędącej osobą prawną, której ustawa przyznaje zdolność prawną, jeżeli wykazała, że nie ma dostatecznych środków na ich uiszczenie. Zwolnienie od kosztów sądowych powinno być stosowane w sytuacjach wyjątkowych, a w postępowaniu kasacyjnym, będącym szczególnym postępowaniem realizującym głównie interes publiczny, uzasadnione jest stosowanie zwiększonego rygoryzmu przy realizacji obowiązku wnoszenia opłat sądowych. Osoba prawna ubiegająca się o zwolnienie od kosztów sądowych jest zobligowana nie tylko przytoczyć fakty przemawiające za uwzględnieniem wniosku, ale również spoczywa na niej ciężar ich wykazania.

Zasadą jest, że wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych złożony w toku postępowania sądowego jest rozpatrywany z uwzględnieniem okoliczności dotyczących sytuacji majątkowej wnioskodawcy w chwili jego złożenia, sąd nie jest też związany poprzednimi rozstrzygnięciami w przedmiocie zwolnienia od kosztów, wydanymi na wcześniejszych etapach postępowania. W postępowaniu zażaleniowym strona może jednak powołać się na nowe okoliczności i środki dowodowe, obrazujące jej sytuację materialną, które nie były jej znane wcześniej. Takie dowody skarżąca przedstawiła przy zażaleniu. Wynika z nich, że jej sytuacja nie tylko nie ulegała poprawie, ale wręcz pogorszyła się, skoro przy braku innych dochodów została obciążona kosztami postępowania apelacyjnego, poniosła znaczną szkodę na skutek kradzieży, wzrosły obciążenia z tytułu spłaty pożyczek i zobowiązań leasingowych. Zgodzić się należy co do zasady z twierdzeniem, że podmiot gospodarczy powinien liczyć się z koniecznością ponoszenia kosztów sądowych w związku z prowadzonym procesem i zabezpieczać środki finansowe na ten cel, jednak ich zgromadzenie nie zawsze jest możliwe, co nie może prowadzić do pozbawienia prawa do sądu.

Sąd Najwyższy wskazywał wielokrotnie, że w sytuacji, w której we wcześniejszych fazach postępowania stronie przyznano zwolnienie od kosztów sądowych, to odmowa zwolnienia w postępowaniu kasacyjnym wymaga

stwierdzenia, że sytuacja majątkowa skarżącego uległa w jakimś aspekcie poprawie (zob.: postanowienia z dnia 13 lutego 2015 r., sygn. akt II CZ 91/14, z dnia 27 listopada 2013 r., sygn. akt V CZ 61/13, z dnia 27 listopada 2013 r., sygn. akt V CZ 60/13, z dnia 28 maja 2013 r., sygn. akt V CZ 12/13, z dnia 6 maja 2011 r., sygn. akt II CZ 12/11, z dnia 14 października 2005 r., sygn. akt III CZ 77/05). W okolicznościach sprawy taka konstatacja nie ma zaś uzasadnienia.

Wobec powyższego, na podstawie art. 398¹⁵ w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

kc

db